

บทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

THE ROLE OF THE CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND 2017
WITH ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT

ศักดา ศรีทิพย์*

หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประเทศไทย

Sakda Srithip*

Law program : School of Law and Politics, Suan Dusit University, Thailand

*E-mail: sakda_sri@dusit.ac.th

Received: 11-05-2022

Revised: 28-10-2022

Accepted: 28-10-2022

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เป็นกฎหมายแม่บทของกฎหมายอื่นทั้งปวง เป็นกฎหมายที่กำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ขององค์กรภาครัฐ และยังกำหนดสถานะความสัมพันธ์ขององค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยต่อกันและต่อประชาชน รัฐธรรมนูญจึงเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมโดยตรง ในฐานะที่เป็นโครงสร้างหลักของระบบเศรษฐกิจและสังคม แม้ว่าการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของภาคเอกชน รัฐจะให้สิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจแก่เอกชนก็ตาม แต่กฎกติกาต่าง ๆ ล้วนมาจากภาครัฐทั้งสิ้น หลักเกณฑ์บางอย่างก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม หลักเกณฑ์บางอย่างเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุน ซึ่งผูกขาดอำนาจทางเศรษฐกิจ เพื่อความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมมีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นทางการค้าและการลงทุน การให้สิทธิในทรัพย์สินซึ่งเป็นต้นทุนการผลิต เสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพ และเสรีภาพในการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม อันจะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องมีการรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเกิดความเหลื่อมล้ำกัน กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญไม่สอดคล้องหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รัฐธรรมนูญก็ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: รัฐธรรมนูญ เศรษฐกิจ สังคม

ABSTRACT

The constitution is the supreme law of the country. It's the master law over all other laws as it defines the structure, authority, duties of government organizations, and also relationship status of sovereign user organizations among one another and to the people. The Constitution therefore is directly related to the economy and society as the main structure of the socio-economic system. Even though the state grants the private sector economic freedom in running business, the rules are all enforced by the government. Some guidelines cause problems and hinder economic activity, leading to social problems. Some criteria favor capital groups, which monopolize economic power. For economic and social progress, there is a balance of trade and investment. Property entitlement, considering as cost of production, freedom of business or occupation and freedom of competition freely and fairly, will transform society. That's why economic freedom must be certified in the Constitution. Consequently, whenever social transformation exists, inequality takes place. If the rules set out in the Constitution are inconsistent or unfavorable for economic and social development, the constitution should also be changed to be consistent with the changing socio-economic conditions.

Keywords: Constitution, Economy, Society

บทนำ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เป็นกฎหมายที่กำหนดโครงสร้างและสถาบันทางการเมืองของชาติไว้ รวมถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน หากพิจารณาเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญแล้ว จะเห็นได้ว่า มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางเศรษฐกิจ และอาจส่งผลกระทบต่อสังคมได้ เช่น สิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพในการแข่งขัน เป็นต้น ขนชั้นกลางทั้งหลายมีอำนาจในทางเศรษฐกิจและสังคม นำไปสู่ข้อเรียกร้องและการพัฒนาเสรีภาพในทางประชาธิปไตย เกิดแรงผลักดันทางเศรษฐกิจที่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิโดยเท่าเทียมกันในการแสวงประโยชน์เพื่อความเจริญก้าวหน้าทั้งทาง

ด้านเศรษฐกิจ อันนำไปสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Laissez faire) ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นกับสังคม จึงเริ่มมีการรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจไว้ในรัฐธรรมนูญ เนื่องมาจาก ความสามารถของบุคคล ความจำเป็นในทางเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพของบุคคลแตกต่างกัน นอกจากนี้ บุคคลยังต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่สามารถผลิตสินค้าหรือบริการทุกอย่างได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องมีการซื้อขายแลกเปลี่ยน หรือการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมต่อกัน ดังนั้น สิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

จึงเป็นสาระสำคัญของสังคมมนุษย์ซึ่งรัฐจะต้องให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิ

กรอบในการวิเคราะห์

เพื่อให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้มีบทบาทแต่เฉพาะการเมืองการปกครองเท่านั้น รัฐธรรมนูญยังต้องให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจและสังคมด้วย จึงได้นำกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อเสนอบทบาทของรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา ดังนี้ 1) แนวความคิดการรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในรัฐธรรมนูญ 2) การรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 3) บทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กับการพัฒนาเศรษฐกิจ 4) บทบาทของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 กับการพัฒนาสังคม

เนื้อหา

แนวความคิดการรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในรัฐธรรมนูญ

มีอยู่สองสำนักความคิด คือ สำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) และสำนักกฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) ดังนี้ สำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ฮูโก โกรเชียส (Hugo Grotius ค.ศ. 1583-1645) นักปราชญ์ชาวดัตช์ เห็นว่า “กฎหมายธรรมชาติ คือ บัญชาของเหตุผลอันถูกต้อง ที่ชี้ว่าการกระทำอันหนึ่งว่ามีความต่ำทรามในทางศีลธรรม หรือมีความจำเป็นในทางศีลธรรม ทั้งนี้โดยดูจากว่าคุณภาพของการกระทำนั้นเป็นไปตามธรรมชาติ หรือขัดแย้งกับธรรมชาติที่มีเหตุผลของมนุษย์” (Kasemsap,

2010) กฎหมายธรรมชาติ คือ เหตุผลที่ถูกต้องและเหตุผลที่ถูกต้องนี้เองที่บ่งบอกว่าการกระทำใดถูกหรือผิด สูงส่งหรือต่ำทราม คือสอนว่าสิ่งที่ถูก-ผิด ดี-ชั่ว นั้นอยู่ที่คุณภาพของตัวมันเอง ไม่ขึ้นกับใคร ต่างจากความคิดในสมัยกลางที่เชื่อว่าความถูกต้องนั้นขึ้นอยู่กับพระเจ้า โกรเชียส อธิบายว่า “รัฐเกิดจากการที่อิสระชนทั้งหลายได้มาเข้ากันเป็นสมาคมอันบริบูรณ์ที่อิสระชนทั้งหลายเหล่านั้นจะได้อยู่ร่วมกัน เพื่อการใช้สิทธิทั้งหลายของตนและเพื่อประโยชน์ร่วมกันของคนเหล่านั้น” (Kasemsap, 2010) ดังนั้น กฎหมายที่มนุษย์สร้างขึ้นจึงมิใช่กฎสูงสุด แต่เป็นกฎที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎธรรมชาติซึ่งจะเป็นไปตามความยุติธรรมตามธรรมชาติ การตีความกฎหมายจึงต้องให้ความสำคัญกับความยุติธรรมที่ถูกต้อง แท้จริงสอดคล้องกับกฎธรรมชาติมากเสียยิ่งกว่าตัวบทหลายลักษณะอักษร จอห์น ล็อก (John Locke ค.ศ. 1632 – 1704) นักปราชญ์ชาวอังกฤษ เห็นว่า “มนุษย์เข้าทำสัญญาและจัดตั้งรัฐบาลขึ้นทำหน้าที่ปกครอง รักษาความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยในรูปของสัญญาประชาคม (Social Contract) ดังนั้น ราษฎรทั้งหลายยอมสละสิทธิในชีวิต เสรีภาพและทรัพย์สินอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์ไว้ ราษฎรทั้งหลายเพียงแต่โอนอำนาจบังคับการตามกฎหมายธรรมชาติให้แก่รัฐที่ได้ตั้งตามสัญญานี้เท่านั้น การอ้างไว้ซึ่งเสรีภาพ ชีวิต และทรัพย์สินของตน เป็นการอ้างไว้ซึ่งความดีงามร่วมกัน (The Common Good)” (Kasemsap, 2010) รัฐจึงมีอำนาจจำกัดตรงข้ามกับอำนาจอธิปไตยที่ไม่ถูกจำกัดด้วยกฎหมายใด ๆ รัฐจึงจะใช้อำนาจอ้างอ้างไปทำลายสิทธิตามธรรมชาติของราษฎรไม่ได้ เพราะเป็นสิทธิ

ที่ควบคู่กับความเป็นมนุษย์ คือ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินจึงนับเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการจัดทำรัฐธรรมนูญในสมัยใหม่” (Kasemsap, 2010) ดังนั้น “มนุษย์จัดทำสัญญาประชาคมขึ้นเพื่อให้เกิดความคุ้มครองในชีวิตร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินของตน ส่วนสิทธิในชีวิตร่างกาย เสรีภาพและทรัพย์สินนั้น มนุษย์ยังคงสงวนไว้แก่ตนเองหาได้ยอมสละไปด้วยไม่ รัฐจึงมีอำนาจอย่างจำกัด ถ้ารัฐละเมิดสิทธิของราษฎรตามอำเภอใจแล้ว ราษฎรก็ไม่จำเป็นต้องเคารพ และเชื่อฟังรัฐอีกต่อไป” (Wisarutphit, 1997) การรับรองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลจะทำให้ประชาชนมั่นใจว่าจะได้รับสิทธิในทรัพย์สินซึ่งเป็นสิ่งตอบแทน ทำให้ขยันทำงาน และเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน นอกจากนี้ก็เกิดการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ยังเรียกร้องให้มีการรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจ

ส่วนสำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง (Legal Positivism) เชื่อว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในบ้านเมืองเท่านั้นที่เป็นกฎหมายที่แท้จริง ส่วนศีลธรรม ความยุติธรรมหรือเรียกว่ากฎหมายธรรมชาตินั้น มิใช่กฎหมายจึงอยู่นอกขอบข่ายของการศึกษาระบบกฎหมายบ้านเมืองเป็นระบบสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่จำเป็นต้องอาศัยหลักการอย่างอื่นนอกเหนือกฎหมายบ้านเมือง ดังนั้น กฎหมายฝ่ายบ้านเมืองก็คือคำสั่งของรัฐอธิปัตย์ กฎหมายจึงเกิดจากการบัญญัติของผู้มีอำนาจอธิปัตย์ ตามวิธีการที่กำหนดไว้ เมื่อจำแนกลักษณะสำคัญของ Positivism มีอยู่ 2 ประการ คือ (Kasemsap, 2010)

ประการแรก ความคิดว่ามีแต่กฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นด้วยความจำนงใจเท่านั้นที่เป็น

กฎหมายที่แท้จริง (only deliberately made law is real law)

ประการที่สอง ความคิดทางวิชาการทางนิติศาสตร์ ที่เห็นว่าระบบกฎหมายย่อมเป็นระบบที่มีความสมบูรณ์อยู่ในตัว (Self-Contained and Self Sufficient) และไม่ต้องอาศัยหลักการอื่นใดมาอธิบาย

ส่วนนักกฎหมายของไทยเห็นว่า “เมื่อมีกฎหมายบัญญัติเรื่องใดไว้แล้ว หากเป็นกฎหมายที่บัญญัติโดยรัฐอธิปัตย์แล้วก็ถือว่ามีความยุติธรรมตามนั้น” (Kasemsap, 2010) เช่นเดียวกับคำพิพากษาในปี พ.ศ.2505 ที่วางบรรทัดฐานคำสั่งของคณะปฏิวัติมีสถานะเป็นกฎหมายว่า “เมื่อใน พ.ศ. 2501 คณะปฏิวัติได้ทำการยึดอำนาจปกครองประเทศได้เป็นผลสำเร็จ หัวหน้าคณะปฏิวัติย่อมเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมือง ข้อความใดที่หัวหน้าคณะปฏิวัติสั่งบังคับประชาชนก็ต้องถือว่าเป็นกฎหมาย แม้พระมหากษัตริย์จะมีได้ทรงตราออกมาด้วยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรหรือสภานิติบัญญัติของประเทศก็ตาม” ดังนั้น การที่สอนและเชื่อกันในประเทศไทยมาตลอดว่า กฎหมาย คือ คำสั่งของรัฐอธิปัตย์ ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษ หรือ ความเป็นธรรมตามตัวบทกฎหมายที่ตราขึ้นเท่านั้นที่เป็นความเป็นธรรมที่ยอมรับได้ในสังคม ย่อมนำไปสู่ตรรกะที่ว่า เมื่อใดที่สามารถเป็นรัฐอธิปัตย์ได้แล้วก็สามารถใช้ “อำนาจ” สร้าง “ธรรม” ได้ (Uwanno, 2005) เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วก็คงจะไม่ผิดนักหากจะกล่าวว่า “ระบบกฎหมายไทยภายใต้การศึกษาอบรมแบบเดิมเป็นระบบกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการรัฐประหารโดยใช้กำลัง” (Uwanno, 2005) สะท้อนให้เห็นว่าสภาพของ

กฎหมายมหาชนไทยนั้น มีลักษณะเป็นเพียง “เทคนิค” ที่ผู้มีอำนาจบัญญัติกฎหมายกำหนดขึ้น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจเท่านั้น กฎหมายมหาชนไทยไม่ได้สะท้อนอุดมการณ์เชิงปรัชญาแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยแต่อย่างใด (Uwanno, 2005) ในทางกลับกัน กฎหมายมหาชนไทยกลับเป็นผลโดยตรงจากวัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์ วัฒนธรรมอำนาจนิยม จารีตในทางปกครองที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน ไม่เป็นไปตามหลักนิติศาสตร์หลักความเป็นธรรม และหลักนิติรัฐ

แนวคิดการรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เริ่มมีการบัญญัติรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) โดยได้จำแนกสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Rights) ไว้เป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง ทั้งนี้ เกิดขึ้นจากแรงกดดันของกลุ่มประเทศสังคมนิยม ที่เน้นหนักในเรื่องความมั่นคงของสังคม และการให้หลักประกันในชีวิต เป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตมนุษย์ ตามบทบัญญัติข้อ 22 เป็นต้นไป ได้แก่ สิทธิในความมั่นคงทางสังคม และสิทธิในการบรรลุถึงซึ่งสิทธิทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางวัฒนธรรม สิทธิในการทำงาน และมีเสรีภาพที่จะเลือกทำงานภายใต้เงื่อนไขที่ยุติธรรม และได้รับการคุ้มครองจากการว่างงาน สิทธิในค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน สิทธิในรายได้ที่ยุติธรรมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี สิทธิในการก่อตั้งสหภาพแรงงาน สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่ดี สิทธิในการหยุดพักผ่อนจากการทำงาน สิทธิในการดูแลแม่และเด็ก สิทธิทางการศึกษา สิทธิเข้าร่วมทางวัฒนธรรม

สิทธิการปฏิบัติตามระเบียบของสังคม เป็นต้น (Sinthipong, 2018) ด้วยความสำคัญดังกล่าว องค์การสหประชาชาติได้จัดทำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights) เพื่อบังคับใช้กับประเทศสมาชิกในรูปของสนธิสัญญา หรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ประกอบด้วย หลักการคุ้มครองสิทธิ และมาตรการในการคุ้มครองสิทธิ (Sinthipong, 2018) ดังนั้น ในการจัดทำรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศโดยเฉพาะ ประเทศเสรีประชาธิปไตยได้นำเอาหลักการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และมีแนวโน้มว่าจะขยายขอบเขตการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กว้างขึ้น โดยการรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในรัฐธรรมนูญแบ่งได้เป็น 1) สิทธิในทรัพย์สิน 2) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ 3) เสรีภาพในการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม 4) การจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการ ดังนี้

1) สิทธิในทรัพย์สิน เนื่องจากทรัพย์สิน ไม่ได้ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด แต่เกิดมาจากความสามารถของมนุษย์ สิทธิในทรัพย์สินจึงเกิดขึ้นจากความสามารถของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการประกอบอาชีพด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นศักยภาพของบุคคลในการประกอบอาชีพ ก็จะมีทรัพย์สินมาก การรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินคือ ความชอบธรรมของบุคคลที่จะใช้ทรัพย์สินที่ตนหามาได้ ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันประกอบอาชีพและจะเป็นผลดีต่อสังคม ในรัฐเสรีประชาธิปไตยสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับ

การคุ้มครอง รวมไปถึงกลุ่มประเทศสังคมนิยม ก็ยังให้การรับรองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเช่นกัน

2) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ ในรัฐเสรีประชาธิปไตยทั้งหลายถือว่า เสรีภาพในการประกอบอาชีพเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งต้องให้การรับรอง หลายประเทศได้รับการรับรองเสรีภาพนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ

3) เสรีภาพในการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การรับรองเสรีภาพในการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่ปรากฏว่าได้ให้การรับรอง คุ้มครองเสรีภาพในการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมไว้ เนื่องจากอาศัยหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาพิจารณา เช่น ข้อสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ต่อมาเมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปเป็นอุตสาหกรรม ประกอบกับมีการลงทุนขนาดใหญ่ ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และกิจการขนาดใหญ่หลายแห่งได้ดำเนินธุรกิจในลักษณะที่เป็นการกีดกันมิให้ผู้ประกอบการรายย่อยที่ผลิตสินค้าหรือให้บริการประเภทเดียวกัน มีโอกาสได้เข้าแข่งขันในตลาด หรือไม่มีวิธีการอื่นในการแบ่งตลาดของผู้ประกอบการรายย่อย จนทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถมีส่วนแบ่งในตลาดได้ และต้องเลิกกิจการไป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ.2534 เป็นต้นมาได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในการแข่งขันโดยเสรีไว้

4) การจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการนั้น กฎหมายของแต่ละประเทศกำหนดขอบเขตไว้กว้างขวางหรือแคบสุด ขึ้นอยู่กับระบอบการเมืองการปกครองด้วย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาให้เสรีภาพทางเศรษฐกิจมาก โดยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจด้วย

ตนเอง แต่ประเทศเสรีประชาธิปไตยบางประเทศ ให้เสรีภาพทางเศรษฐกิจน้อย การดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจดำเนินการโดยรัฐ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศไทย อาจเป็นเพราะว่าหากจะให้เสรีภาพในการประกอบกิจการมากอาจจะก่อให้เกิดผลเสียหายได้ จึงต้องมีการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวไว้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475, 2489 และ 2490 ได้บัญญัติรับรองไว้เพียงว่าเสรีภาพในทรัพย์สินและในการอาชีพย่อมได้รับความคุ้มครอง รัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 เป็นต้นมาได้บัญญัติ รับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจ โดยแบ่งออกเป็นการรับรองสิทธิในทรัพย์สินประการหนึ่ง กับเสรีภาพในการประกอบอาชีพอีกประการหนึ่ง พร้อมกันนั้นก็ได้อำนาจถึงเงื่อนไขในการที่รัฐจะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างชัดเจนด้วยว่า รัฐจะจำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวของประชาชนได้เฉพาะเพื่อการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเท่านั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นอกจากจะได้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจทั้ง 2 ประการ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังได้ให้การรับรองด้วยว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญนี้ได้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจไว้รวม 3 ประการคือ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน เสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ เสรีภาพในการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจทั้ง 2 ประการ คือ 1) สิทธิในทรัพย์สิน

โดยมีเจตนารมณ์เพื่อประกันความมั่นคงในการถือครองทรัพย์สิน ประกันสิทธิของผู้ถูกเวนคืนทรัพย์สินที่ต้องกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรม 2) สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อประกันเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การแข่งขันทางธุรกิจที่เป็นธรรม ความปลอดภัย สวัสดิภาพ และการดำรงชีพของคนทำงาน ซึ่งก็ได้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจไว้รวม 3 ประการเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

การรับรองสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคมตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ของไทย รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน ไม่มีกฎหมายอื่นใดมาขัดแย้งได้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพไว้หลายด้านมากกว่าฉบับก่อน ๆ ได้แก่ การกำหนดแนวทางการปฏิรูปประเทศ แผนนโยบายแห่งรัฐและหน้าที่ของรัฐในด้านต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กร การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หลักจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์และมืองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งหลักการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นแนวความคิดตามหลักกฎหมายธรรมชาติเป็นเหตุผลที่ถูกต้อง และเหตุผลที่ถูกต้องนี้เองจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าการกระทำใดถูกหรือผิด สูงส่งหรือต่ำทราม สิ่งใดจะผิดถูกชั่วดีอย่างไร ประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ และเป็น

ภาคีสันติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน และเข้าร่วมเป็นภาคีสันติสัญญาหลักจำนวน 7 ฉบับ หลักการต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนหนึ่งจึงเป็นพันธผูกพันในฐานะชาติสมาชิก จึงได้นำหลักการเหล่านี้มารับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ก็มาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งเป็นรัฐธำธิปัตย์ในขณะนั้น บทบัญญัติลายลักษณ์อักษรส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญจึงเป็นไปตามเจตจำนงของรัฐธำธิปัตย์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดของฝ่ายสำนักกฎหมายธรรมชาติ ที่คิดว่าการบัญญัติกฎหมายนั้นเป็นการบัญญัติกฎหมายไปตามเหตุผลตามธรรมชาติ ดังนั้นสำหรับสำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองแล้วกฎหมายก็คือ คำสั่งของรัฐธำธิปัตย์ ดังนั้น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 จึงเป็นเจตจำนงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมีผลสะท้อนให้เห็นข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข เพราะคุ้มครองสิทธิของคนบางกลุ่มบางพวกเท่านั้น ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชน

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ออกแบบให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยังมีอำนาจต่อไปได้ หลังการเลือกตั้งโดยการสร้างกลไกผ่านวุฒิสภาที่มาจากกาแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ให้สามารถโหวตเลือกนายกรัฐมนตรีได้ ทำให้ วุฒิสภาเป็นตัวแปรหลักในการเลือกนายกรัฐมนตรี แม้ภายหลังการเลือกตั้ง คสช. ยังไม่ได้หายไป เนื่องจากยังสามารถใช้อำนาจพิเศษมาตรา 44 จนกว่าจะมีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ และถึงแม้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จะสิ้นสุดลงหลังมี คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ แต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ก็ได้เขียนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี บังคับใช้ตั้งแต่ปี 2561 - 2580 ไว้ซึ่ง

ยุทธศาสตร์ชาติจะบังคับให้รัฐบาลหน้าต้องแถลงนโยบายและงบประมาณประจำปีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ไม่เช่นนั้นรัฐบาลอาจพ้นจากตำแหน่งได้ โดยรัฐบาลหลังเลือกตั้งจะถูกกำกับโดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และวุฒิสภาซึ่งถูกแต่งตั้งจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้งนี้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยังทิ้งมรดกทางกฎหมาย คือ ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อย่างน้อย 540 ฉบับให้อยู่สืบต่อโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้การรับรองและบังคับใช้ได้ต่อไปได้จนกว่าจะมีกฎหมายยกเลิก (Ilaw, 2561)

ในส่วนของการคุ้มครองด้านเศรษฐกิจและสังคม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้รับรองไว้ในหมวด 3 มาตรา 37 เกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก เสรีภาพในการประกอบอาชีพ ตามมาตรา 40 ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพจะกระทำมิได้ สิทธิของผู้บริโภค ตามมาตรา 46 ว่าสิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ ตามมาตรา 47 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น

ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ บทบัญญัติผู้พันรัฐให้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย สิทธิทางการศึกษา ตามมาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็ก

ทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในหมวด 6 แผนนโยบายแห่งรัฐ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ ให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามมาตรา 65 สิทธิด้านแรงงาน ตามมาตรา 74 สิทธิทางเศรษฐกิจ ตามมาตรา 75 รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงเป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่เป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาสถิติประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือจัดทำบริการสาธารณะ

รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และกิจการวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางของประชาชนและชุมชน

ในการพัฒนาประเทศ รัฐพึงคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนประกอบกัน

การพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา 76 และการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ

และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน
ในท้องถิ่นตามมาตรา 250

บทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ. 2560 กับการพัฒนาเศรษฐกิจ

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง
กับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจนั้น อยู่ในหมวด 6
เป็นการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐและ
การกำหนดนโยบายของรัฐ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ
เศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะมาตรา 65
รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมาย
ในการพัฒนาประเทศและสิทธิทางเศรษฐกิจ
ตามมาตรา 75 รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชน
มีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโต
ทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน
สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง จัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจ
ที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการ
แข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่เป็น
การแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็น
เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ
การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มี
สาธารณูปโภค หรือจัดทำบริการสาธารณะ

รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครอง และ
สร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ
และกิจการวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง
ของประชาชนและชุมชน

ในการพัฒนาประเทศ รัฐพึงคำนึงถึง
ความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนา
ด้านจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน
ประกอบกัน

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้มีเฉพาะเรื่อง
ทางการเมือง แต่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด
ของประเทศที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกภาคส่วน
รวมถึงระบบเศรษฐกิจด้วย เนื้อหาด้านเศรษฐกิจ
ในรัฐธรรมนูญก็มีความสำคัญไม่แพ้ด้านการเมือง
หรือด้านสังคม เพราะจะเป็นตัวกำหนดทิศทาง
และอนาคตเศรษฐกิจของประเทศ รัฐธรรมนูญ
ต้องมีเป้าหมายให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืน
ทำให้เศรษฐกิจหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้
ปานกลาง และทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนา
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560
ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติไว้ 20 ปี วัดดูประสงค์
เพื่อบังคับให้นักการเมืองไม่ว่าใครจะมาเป็นรัฐบาล
ก็ต้องปฏิบัติตามและตามมาด้วยแผนปฏิรูป
ประเทศ 11 ด้าน ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐ
ต้องปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูป
ประเทศ หากไม่ทำตามก็มีความผิดตามกฎหมาย
สาเหตุมาจากรัฐบาลชุดก่อนน่านโยบายที่ตน
หาเสียงไว้ มาทำเป็นนโยบาย โดยไม่สนใจนำ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาใช้
เป็นแนวนโยบายนำไปสู่การปฏิบัติ การกำหนด
ยุทธศาสตร์ชาติไว้ล่วงหน้าแบบนี้ จะส่งผลกระทบ
ต่อระบบเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศ
ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าแบบเดิม ๆ ไปตลอด 20 ปี
ไม่ว่าใครมาเป็นรัฐบาลก็ต้องใช้นโยบายแบบเดิม ๆ
ไปตลอด

ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ
ยังเป็นการขยายอำนาจรัฐ กล่าวคือ มีการเพิ่ม
งบประมาณจากร้อยละ 17 เป็นร้อยละ 22 ต่อจีดีพี
มีข้าราชการเพิ่มขึ้น 2.3 ล้านคน ขณะที่ประชากร
เพิ่มแค่ร้อยละ 15 ขยายรัฐวิสาหกิจจากทรัพย์สิน

แค่ 3 ล้านล้านบาท เป็น 17 ล้านล้านบาท ออกกฎหมาย ออกกฎระเบียบมากมาย มีใบอนุญาตกว่า 3,000 ชนิด ขณะที่องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แนะนำว่าไม่ควรมีเกิน 300 ชนิด นี่จึงเข้าข่ายการขยายอำนาจของรัฐ (Pongpanich, 2019)

แผนยุทธศาสตร์ชาติไม่ควรมีลักษณะเป็นกฎหมาย แต่ควรเป็นแผนที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ตลอดเวลา แต่ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกฎหมายที่มีลักษณะบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม หากรัฐบาลหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามก็จะมีผลผิด ดังนั้น แผนยุทธศาสตร์ชาติจึงถูกนำมาใช้แก้ไขปัญหาที่ไม่ถูกวิธี เพียงแต่ต้องการให้เป็นเครื่องมือในการลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เท่านั้น

เรื่องของเศรษฐกิจกับรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากการออกกฎหมายต่าง ๆ จำเป็นจะต้องออกตามพันธกรณีกับประชาคมโลก เช่น พันธะกับองค์การการค้าโลก กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือพันธกรณีกับประเทศคู่ค้าที่เราไปลงนามในข้อตกลงทางการค้า การลงทุน และภาษีอากร ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากภายนอกในการทำการค้า ที่มาของรัฐบาลก็มีผลสัมพันธ์กับปัญหาทางเศรษฐกิจในภาพรวมได้เช่นกัน เนื่องจากนักลงทุนรู้ดีว่ารัฐบาลเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ เศรษฐกิจโดยรวมของไทยต้องพึ่งพาการส่งออก และการลงทุนจากต่างประเทศ ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้ามักจะเริ่มจากลักษณะการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหลักการสากลทั่วไปด้วย หากเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งมักจะไม่มีมาตรการตรวจสอบถ่วงดุล ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ ส่งผลให้การลงทุน

และการส่งออกชะลอตัว ประกอบกับปัญหาการเมืองโลกระหว่างสหรัฐและจีนก็ส่งผลกระทบต่อเมืองและเศรษฐกิจของประเทศด้วยเช่นกัน รัฐบาลต้องใช้ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) มากที่สุดเพื่อให้เกิดดุลภาพทั้งสองฝ่าย หากไปให้น้ำหนักแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไปก็จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศตามมา ตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาตัดสิทธิจีเอสพีไทย สินค้ารวม 571 รายการ มูลค่ารวม 4 หมื่นล้านบาท โดยอ้างว่าไม่สามารถยกระดับสิทธิแรงงานให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล เป็นต้น (Bang Tiao, 2019)

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการดำเนินการของรัฐบาลจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ แต่รัฐธรรมนูญก็ได้ให้การรับรองเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพไว้ ครอบคลุมโดยไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนก็สามารถทำได้เสมอ เศรษฐกิจของไทยจึงได้ขับเคลื่อนโดยเอกชน เพราะระบบเศรษฐกิจไทยเป็นระบบเศรษฐกิจที่เสรี และเปิดให้เอกชนเป็นผู้ผลิตคนกลาง ผู้ส่งออก จะเป็นผู้ผลักดันเศรษฐกิจให้ก้าวไปข้างหน้า ส่วนระบบราชการมีขั้นตอนควบคุมการให้ใบอนุญาต แต่การอนุญาตของระบบราชการไทยเป็นไปด้วยความยุ่งยาก ไม่โปร่งใส และไม่มีประสิทธิภาพ จนมีคำพูดประชดจากภาคเอกชนว่า “เศรษฐกิจไทยโตตอนกลางคืน เพราะเป็นเวลาที่ย่ำราชนอนหลับ” ซึ่งทำให้ความคุ้นเคยให้กับข้าราชการดี ๆ จำนวนไม่น้อย แต่ถ้ารัฐบาลมาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย บังคับให้นักการเมืองต้องมีผลงาน นักการเมืองก็จะผลักดันให้ข้าราชการทำงานธุรกิจก็เดินหน้าเติบโตไปทั้งกลางวันและกลางคืน ส่งผลเศรษฐกิจเติบโต (Ramangkoon, 2019)

การปิดโอกาสไม่ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือยื่นข้อเรียกร้องใด ๆ เพื่อให้รัฐบาลมีเสถียรภาพทางการเมืองนั้น ไม่ได้ทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต การมีเสถียรภาพของระบบการเมืองต่างหากที่จะช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัว กล่าวคือ ระบบการเมืองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน เป็นระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพมากที่สุด หากปล่อยให้ประชาชนเป็นผู้กำหนดทิศทางของตนเอง เศรษฐกิจก็น่าจะเติบโตขึ้น การบริโภคจะมีมากขึ้น การลงทุนจะมีมากขึ้น

บทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กับการพัฒนาสังคม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีความสัมพันธ์กับสังคมอยู่หลายด้าน เช่น ด้านการประกอบอาชีพ ด้านผู้บริโภค การได้รับการบริการสาธารณะสุข สิทธิของผู้ด้อยโอกาส ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม ด้านแรงงาน และการจัดทำบริการสาธารณะโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น แม้ว่ารัฐธรรมนูญส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องทางการเมือง การให้ความสำคัญในความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับสังคมนั้นควรมีการปรับเปลี่ยนเสียใหม่ ที่ผ่านมาเราจะให้น้ำหนักอยู่ที่การวางกลไกของรัฐบาล นิติบัญญัติ และตุลาการเท่านั้น โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มาของรัฐมนตรี และวุฒิสภา อยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับองค์กรอื่นด้วย เช่น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การกระจายความมั่นคง เรื่องหลักประกันในชีวิต เน้นไปที่สังคมและทำให้รัฐมีอำนาจอย่างจำกัด เพื่อเพิ่มอำนาจของสังคมมากขึ้นในรัฐธรรมนูญ

การแก้ไขปัญหาสังคมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานของรัฐบาลด้วย เช่น นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับหลักประกันสุขภาพ นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ การแจกเงินให้คนไปเที่ยว หรือใช้จ่าย หรือการลงทุนของภาครัฐในส่วนโครงสร้างพื้นฐานที่อาจจะเป็นประโยชน์กับประเทศในระยะยาวมากกว่า เช่น ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจโลกของประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐบาลก็เน้นลงทุนในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน เพราะนำมาสู่การจ้างงานและช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไปในตัว สะท้อนให้เห็นได้ว่าที่ผ่านมาการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเป็นประโยชน์ในภาพรวมมากน้อยแค่ไหน เช่น การลงทุนสร้างโรงพยาบาลเป็นการประโยชน์ให้กับคนหมู่มาก และจะเกิดการจ้างงานในระดับท้องถิ่นด้วย นำมาซึ่งการกระตุ้นเศรษฐกิจ รวมทั้งเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของงบประมาณก็สำคัญเช่นกัน การใช้งบประมาณด้านการทหารที่ยังคงสูงอยู่ก็ไม่ได้มีความจำเป็นมากนักสำหรับประเทศไทยในขณะนี้ ความจริงงบประมาณเรามีมากมายที่จะลงทุนกับโครงสร้างพื้นฐานในสถานะที่เราต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจก็อาจจะต้องใช้เงินซึ่งเงินเหล่านั้นถูกใช้ไปในด้านความมั่นคงค่อนข้างมาก ดังนั้น วิสัยทัศน์ และความสามารถในการบริหารจัดการเป็นประเด็นหลักมากกว่าที่จะเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญโดยตรง (Phakdiwanich, 2019)

ในปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมามีทั่วโลกเกิดความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะเมื่อทั่วโลกต้องเจอวิกฤตสุขภาพ (Global Health Crisis) โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19 ; โควิด-19) ระบาดไปทั่วโลก นำมาสู่วิกฤตด้าน

เศรษฐกิจ (Global Economic Crisis) กลายเป็นโรคที่ทำให้ทั้งโลกสั่นสะเทือนจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ความเปลี่ยนแปลงของสังคม และที่สำคัญคือผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่บอบช้ำกันทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกันต่าง ๆ การยกเลิกเที่ยวบิน การยกเลิกโรงแรมและกิจกรรม รวมไปถึงการชะลอการผลิตในภาคอุตสาหกรรมทั่วโลกที่อยู่ภายใต้ระบบห่วงโซ่คุณค่าโลก (Global Value Chain) อันส่งผลต่อเนื่องไปสู่ผลกระทบด้านการค้าและการลงทุนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ประชาชนเองก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายกับการป้องกันการติดเชื้อกักตัวอยู่กับบ้านจนทำให้ขาดรายได้ ลูกหลานมาถึงปัญหาความเครียดและปัญหาทางสุขภาพจิตตามมา นอกจากนี้ในภาคการเงินก็ส่งผลต่อการตกลงในตลาดหุ้นทั่วโลก รวมไปถึงการที่อีกหลายประเทศเลือกที่จะทำการปิดประเทศอันทำให้เกิดการถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง การดำเนินของรัฐที่ผ่านมาเกี่ยวกับการป้องกันโรค (COVID-19 ; โควิด-19) เป็นไปด้วยความล่าช้า เกิดการทุจริตหน้าากอนามัย เกิดปัญหาจัดหาวัคซีนที่ล่าช้าด้วยคุณภาพ ประชาชนบางส่วนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อวัคซีน ซึ่งขัดกับหลักการของรัฐธรรมนูญ มาตรา 47 ที่ให้บุคคลมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงวัคซีนที่มีคุณภาพ แม้รัฐจะใช้มาตรการทางกฎหมายมาแก้ปัญหา โดยรวบอำนาจของกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาอยู่ที่นายกรัฐมนตรีก็ไม่ได้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด ต่างจากการใช้กฎหมายปกติทั่วไป

ดังนั้น รัฐบาลจะต้องเร่งแก้ปัญหาแบบด่วน ๆ คือ ปัญหาสุขภาพ การฉีดวัคซีนโควิด-19 ปัญหาปากท้อง การไม่มีกิน ไม่มีเงิน ประชาชนกำลังจะอดตาย รัฐจะต้องมีมาตรการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งยังมีอีกหลายโครงการที่ไม่สามารถออกมาได้ เนื่องจากงบประมาณล่าช้าออกไป มีแต่เงินเดือนราชการที่ยังออกมาได้ตามปกติ หากปล่อยให้เป็นแบบนี้ต่อไปสังคมอาจจะเกิดความวุ่นวาย เกิดโจรผู้ร้าย การปล้นฆ่า การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นช่วยดำเนินการต่าง ๆ เช่น เรื่องการจัดหาวัคซีน การฉีดวัคซีน อาจจะเป็นอีกช่องทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สรุป

รัฐธรรมนูญมีความสัมพันธ์ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รัฐธรรมนูญเป็นกลไกสำคัญที่จัดสรรอำนาจทางการเมือง ประเทศที่จัดสรรโครงสร้างของอำนาจได้อย่างสมดุลก็เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่ถ้าประเทศใดจัดสรรอำนาจไม่สมดุลก็จะเกิดปัญหาทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมตามมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้รับอิทธิพลจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เห็นได้จากกลไกต่าง ๆ ล้วนเป็นผลิตผลที่เกิดขึ้นจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้งสิ้น นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ที่รัฐยังแก้ปัญหาไม่ได้ หรือแก้ปัญหาได้แต่ไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของโลก จากตะวันตกมาขยายตัวในตะวันออกโดยจีน

ก็ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ การเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล มีแนวโน้มที่ชัดเจนมากขึ้น ดังนั้น ในการส่งเสริมการพัฒนาและการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักการพัฒนาทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม จึงมีความจำเป็นอย่างมาก กฎหมายที่ล้าสมัยไม่ทันกับยุคดิจิทัล ควรได้รับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงรัฐธรรมนูญที่มีข้อบกพร่องควรแก้ไข ซึ่งการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น สามารถแก้ไขไปพร้อมกับ การแก้ไขปัญหาปากท้องของประชาชนได้ การมีรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย และให้ประชาชนมีส่วนร่วมน่าจะเป็นทางออกที่ดีของประเทศ

ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยให้หลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย สิ่งไหนที่เห็นว่าเป็นผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมก็ควรจะได้รับแก้ไข นอกจากนี้ผู้เขียนเห็นว่าข้อเสนอของทูต 5 ประเทศ ที่เสนอมาตรการให้ประเทศไทยสามารถใช้เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ หลังการระบาดของโรคโควิด-19 ได้แบบเร่งด่วน ตลอดจนปรับสภาพแวดล้อมในการประกอบธุรกิจให้ง่ายขึ้น และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามามากขึ้น เป็นข้อเสนอที่น่าสนใจ เช่น 1. ทำให้ระบบของ

หน่วยงานศุลกากรง่ายขึ้นและนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาช่วยเพื่อให้การนำเข้าสินค้าสามารถทำได้ง่าย และรวดเร็วมากขึ้นและมีต้นทุนที่ถูกลง 2. จัดตั้งพิธีการศุลกากรตามระบบบัญชีที่สามารถระบุความเสี่ยงและทำให้ระบบประมวลภาษีศุลกากรทันสมัย 3. ดำเนินโครงการทบทวนการอนุญาตของทางราชการ ทบทวนกฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อกำจัดความซ้ำซ้อน 4. เพิ่มแพลตฟอร์มรูปแบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้กระบวนการทำงานอยู่บนระบบออนไลน์ภายในปี 2568 5. ให้ลดความซับซ้อนในการสมัครขอรับการส่งเสริมการลงทุนของบีโอไอ 6. สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อเดินหน้าสู่การค้าดิจิทัล 7. ปฏิรูปข้อกำหนดที่เข้มงวดเกี่ยวกับแรงงานฝีมือชาวต่างชาติ และลดขั้นตอนขอวีซ่าสำหรับแรงงานฝีมือ 8. เน้นความสำคัญของความโปร่งใสเพื่อคลี่คลายข้อพิพาท 9. ปรับปรุงกระบวนการบังคับคดีล้มละลาย รวมทั้งตีพิมพ์และจัดทำดัชนีกฎหมายว่าด้วยการล้มละลายทั้งหมด 10. เพิ่มกระบวนการดิจิทัลในการอนุมัติขององค์การอาหารและยาออกเอกสารแบบดิจิทัล และรับลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ หากทำได้ทั้งหมดนี้ เชื่อว่าไทยจะมีค่าดัชนีชี้วัดของธนาคารโลกที่ดีขึ้น และนักลงทุนก็จะหันมาสนใจยิ่งกว่าชาติอื่น ๆ ในภูมิภาค

REFERENCES

- Bang Tiao, O. (2019). **Everyone's the same story?! The economy is bad, the constitution needs to be changed.** Retrieved February 15, 2021, from. (in Thai) ilaw. (2018). **"6 bad jokes of the 2017 Constitution.** Retrieved February 15, 2021, from [https:// www. ilaw.or.th](https://www.ilaw.or.th). (in Thai)
- Kasemsap,P.(2010). **Philosophy of law.** 11th printing. Bangkok : Faculty of Law Thammasat University. (in Thai)

- Phakdiwanich, T. (2019). **Everyone's the same story?! Bad economy, need to amend the Constitution.** Retrieved February 15, 2021, from. (in Thai)
- Pongpanich, B. (2019). **Criticizing the "national strategy", locking the country for 20 years - in the wrong place.** Retrieved February 15, 2021, from. (in Thai)
- Ramangkoon, W. (2019). **Economic effect.** Retrieved February 15, 2021, from. (in Thai)
- Sinthipong, U. (2018). **Human Rights** . 6th printing. Bangkok : Winyuchon. (in Thai)
- Uwanno, B. (2005). **Public Law Volume 2: Separation of Public-Private Laws and the Development of Public Law in Thailand.** 4th printing. Bangkok : Chulalongkorn University . (in Thai)
- Wisrutphit, W. (1997). **Rights and liberties under the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2540.** 2th printing. Bangkok : Winyuchon. (in Thai)
-

